

## ΑΡΘΡΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ EDITORIAL

### Εκπαιδύοντας τους ιατρούς μας στη φροντίδα των ηλικιωμένων

*Με τους ηλικιωμένους ασθενείς να αυξάνονται στα εξωτερικά ιατρεία της πρωτοβάθμιας φροντίδας και στις κλίνες των νοσοκομείων, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη εκπαίδευσης όλων των ιατρών –ιδίως των παθολόγων και των γενικών ιατρών– σε βασικές γνώσεις και δεξιότητες της Γηριατρικής.*

Ηλικιωμένοι θεωρούνται οι ασθενείς με ηλικία τουλάχιστον 75 ετών και ευθραυστότητα ή ασθενείς ηλικίας >80 ετών. Σημαντικό μέρος της νοσολογίας στους γηριατρικούς ασθενείς καταλαμβάνουν τα γηριατρικά σύνδρομα. Τα γηριατρικά σύνδρομα είναι πολυπαραγοντικά και οφείλονται στην ταυτόχρονη δυσλειτουργία πολλαπλών οργάνων.

Στην κλινική πράξη, τα συχνότερα γηριατρικά σύνδρομα είναι η πολυφαρμακία, οι διαταραχές βάδισης και ισορροπίας (που οφείλονται σε ορθόσταση, παρκινσονισμό ή προϊούσα υπερπυρηνική παράλυση) που οδηγούν σε πτώσεις και κατάγματα, η γνωστική δυσλειτουργία (διάφοροι τύποι άνοιας), η ακράτεια, το παραλήρημα, οι διαταραχές όρασης και ακοής, η κατάθλιψη και οι ψυχώσεις της τρίτης ηλικίας, οι διαταραχές της θρέψης, ο γεροντικός μαρασμός και τα έλκη κατάκλισης. Τα γηριατρικά σύνδρομα συνοδεύονται από μειωμένη λειτουργικότητα, υψηλή νοσηρότητα και θνητότητα, αυξημένες δαπάνες για νοσηλεία, συχνές και παρατεταμένες νοσηλείες και ιδρυματοποίηση. Παράλληλα με τα γηριατρικά σύνδρομα, ο καρκίνος, η καρδιακή νόσος και τα αγγειακά εγκεφαλικά επεισόδια αποτελούν μείζονες αιτίες θανάτου σε αυτή την ηλικία.

Με τους ηλικιωμένους ασθενείς να αυξάνονται στα εξωτερικά ιατρεία της πρωτοβάθμιας φροντίδας και στις κλίνες των νοσοκομείων προβάλλει επιτακτική η ανάγκη εκπαίδευσης όλων των ιατρών, ιδίως των παθολόγων και των γενικών ιατρών, σε βασικές γνώσεις και δεξιότητες της Γηριατρικής. Υπολογίζεται ότι το 50% του χρόνου των Αμερικανών παθολόγων αφορά στη φροντίδα ηλικιωμένων ασθενών, ενώ στις χώρες μας τα ποσοστά είναι αντίστοιχα. Στις σύγχρονες

παθολογικές κλινικές της χώρας μας οι ηλικιωμένοι ασθενείς υπολογίζονται σε 60–70%.

Η Γηριατρική έχει ως αντικείμενο τη φροντίδα των ηλικιωμένων και περιλαμβάνει τη συστηματική γηριατρική αξιολόγηση, την πρόληψη νοσημάτων και συνδρόμων της τρίτης ηλικίας, την παροχή ιατρικής φροντίδας και τη λειτουργική αποκατάσταση έως το τέλος της ζωής. Αυτό επιτυγχάνεται με διεπιστημονική προσέγγιση των προβλημάτων τους, με τον γηρίατρο –όπου υπάρχει– να συντονίζει αλλά και να καθοδηγεί τους άλλους επαγγελματίες υγείας για τις διαγνωστικές και τις θεραπευτικές προτεραιότητες κάθε ασθενούς. Στο νοσοκομείο, ο γηίατρος αναλαμβάνει ηλικιωμένους ασθενείς σε νοσηλευτικά τμήματα αμιγώς γηριατρικά ή λειτουργεί ως σύμβουλος για ηλικιωμένους ασθενείς σε άλλες κλινικές, όπως η ορθοπαιδική κλινική (ορθο-γηριατρικές υπηρεσίες), η Ογκολογία, η Ψυχιατρική (ψυχο-γηριατρική εξειδίκευση) και η Φυσικοθεραπεία-αποκατάσταση. Στα εξωτερικά ιατρεία του νοσοκομείου, ο γηίατρος λειτουργεί εξειδικευμένο ιατρείο ολιστικής γηριατρικής αξιολόγησης για σύνθετα γηριατρικά περιστατικά που παραπέμπονται από την κοινότητα. Εναλλακτικά, το ιατρείο αυτό θα μπορούσε να λειτουργεί εκ περιτροπής σε κέντρα υγείας του νομού ή σε τοπικές μονάδες υγείας (TOMY), ώστε και οι ιατροί της πρωτοβάθμιας φροντίδας να εκτίθενται στη γηριατρική φροντίδα μέσω του γηιάτρου. Σε επίπεδο κοινότητας, ο γηίατρος θα μπορούσε να βοηθήσει και να συντονίσει υπηρεσίες και προγράμματα κατ' οίκον φροντίδας του δήμου.

Αν και σε πολλές χώρες η Γηριατρική είναι ανεξάρτητη ειδικότητα με διάρκεια εκπαίδευσης 3 ή 4 έτη, στην Ελλάδα οι εξειδικευμένες δομές Γηριατρικής είναι περιορισμένες, ο αριθμός των ιατρών με ειδικότητα Γηριατρικής μικρός και η δημιουργία ανεξάρτητης ειδικότητας δεν είναι εφικτή. Ανεξάρτητα από αυτό, απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπαίδευση στη Γηριατρική είναι η εκπαίδευση των ιατρών στον κορμό της Ιατρικής των ενηλίκων, δηλαδή της Παθολογίας. Η εισαγωγή επομένως μιας μονοετούς ή διετούς εξειδίκευσης στη Γηριατρική για όσους κατέχουν την ειδικότητα της Παθολογίας, της Γενικής Ιατρικής ή της Νευρολογίας είναι η μόνη εφικτή και πιθανόν η βέλτιστη

λύση. Η εκπαίδευση θα μπορούσε να γίνεται στις παθολογικές κλινικές και στα τμήματα επειγόντων περιστατικών, σε ειδικά γηριατρικά εξωτερικά ιατρεία, σε παθολογικά, ρευματολογικά, καρδιολογικά ιατρεία και, τέλος, σε κλινικές Νευρολογίας και Ψυχιατρικής.

Είναι κοινή πεποίθηση ότι η εισαγωγή στην προπτυχιακή εκπαίδευση ενότητας (module) Γηριατρικής στο πλαίσιο του μαθήματος της Παθολογίας ή μαθήματος κατ' επιλογήν στη Γηριατρική –με αντίστοιχη κλινική άσκηση στο τρίμηνο της Παθολογίας και επισκέψεις σε μονάδες φροντίδας και αποκατάστασης ηλικιωμένων– θα ευαισθητοποιούσε τους φοιτητές στη φροντίδα των γηριατρικών ασθενών. Αυτό, σε συνδυασμό με μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης με αντικείμενο τη γηριατρική εκπαίδευση –που αρχίζουν να εισάγουν στη χώρα μας τα πανεπιστήμια (όπως πρόσφατα το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών [ΕΚΠΑ], το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο [ΕΑΠ] και άλλα

πανεπιστήμια)– θα βελτιώσει την εκπαίδευση στη φροντίδα των ηλικιωμένων.

Οι Έλληνες ιατροί –ανεξαρτήτως ειδικότητας– προσπαθούν να φροντίσουν με τον καλύτερο τρόπο τους ηλικιωμένους ασθενείς τους. Όμως, η φροντίδα αυτή θα μπορούσε να βελτιωθεί με κατάλληλη πρακτική εκπαίδευση στις ιδιαιτερότητες της φροντίδας των εν λόγω ασθενών. Η Ιατρική Εταιρεία Αθηνών, συνειδητοποιώντας το έλλειμμα στη φροντίδα τους, συμπεριλαμβάνει σταθερά στο πρόγραμμα του Ετήσιου Πανελληνίου Ιατρικού Συνεδρίου πρακτικά φροντιστήρια γηριατρικής φροντίδας.

**Δ.Τ. Μπούμπας,<sup>1</sup> Σ. Παναγιωτάκης<sup>2</sup>**

<sup>1</sup>Δ' Πανεπιστημιακή Παθολογική Κλινική,

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «Αττικόν», Αθήνα

<sup>2</sup>Πανεπιστημιακή Παθολογική Κλινική, Πανεπιστημιακό

Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου, Ηράκλειο, Κρήτη

## ABSTRACT

### Training our physicians in the care of the elderly

D.T. BOUMPAS,<sup>1</sup> S. PANAGIOTAKIS<sup>2</sup>

<sup>1</sup>4th Internal Clinic, Medical School, National and Kapodistrian University of Athens, Attikon University Hospital, Athens, Greece, <sup>2</sup>Internal Clinic, University General Hospital of Heraklion, Crete, Greece

*Archives of Hellenic Medicine 2021, 38(2):151–152*

*Corresponding author:*

D.T. Boumpas, Medical School, National and Kapodistrian University of Athens, Attikon University Hospital, 1 Rimini street, 124 62 Athens, Greece  
e-mail: boumpasd@med.uoa.gr